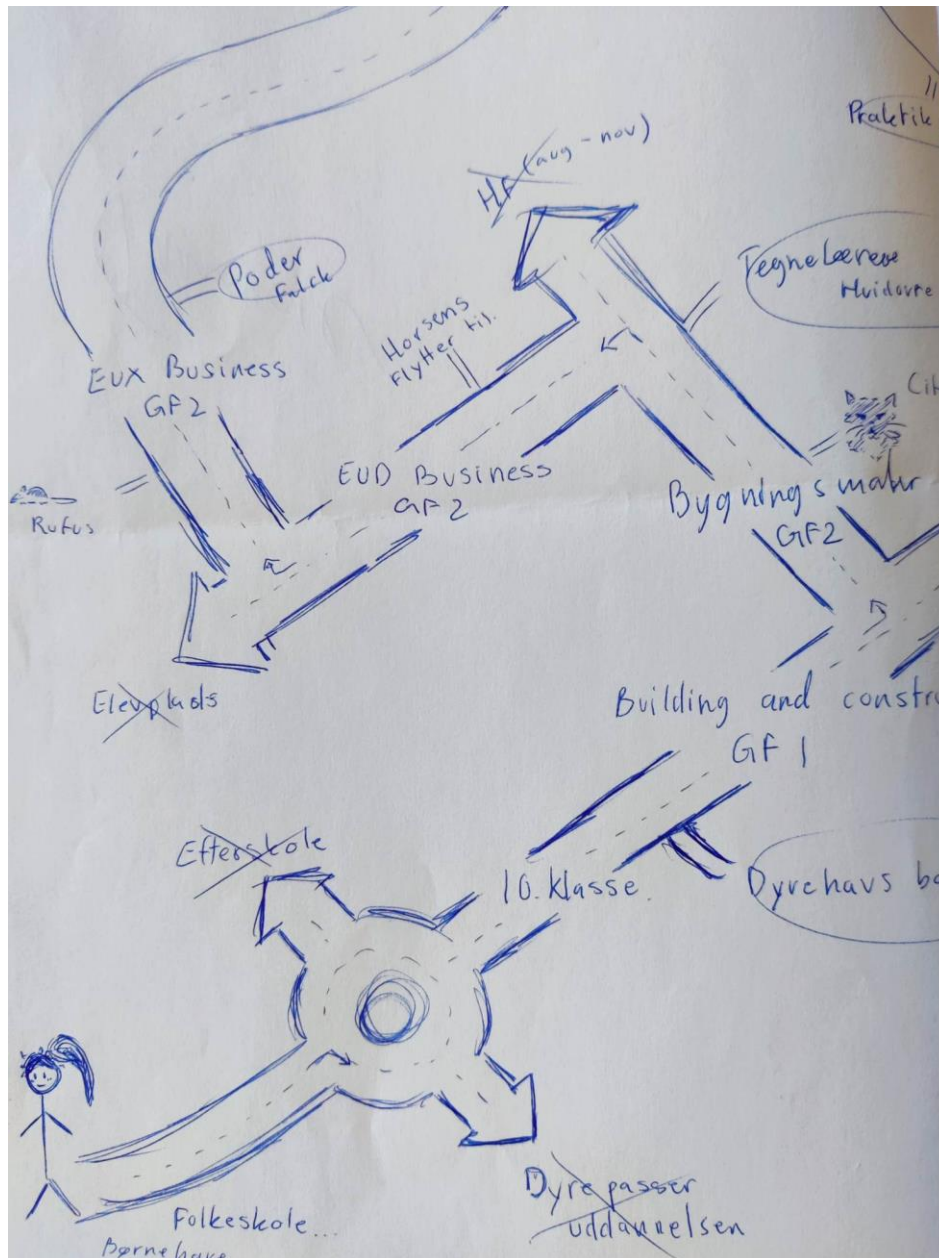

”Alle har en snoet vej”

- Gruppevejledning med unge ledige i et kritisk perspektiv

Afgangsprojekt DUEK forår 2023

Vejleder: Randi Boelskifte Skovhus

John Bjerre, studienummer 301846

Trine-Lise Langeland Tvedebrink, studienummer 285063

Anslag: 76.632

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	4
Indledning.....	4
Problemformulering (fælles – vurderes ikke)	5
Læsevejledning	6
Metode	6
DEL 1: TEORI	12
Definitioner	12
Karrierelæring (Trine)	13
Situert læring (John)	14
Hvordan og hvorfor gruppevejledning i Fokus på Holdet? (John)	16
Vejlederens position (John)	17
De 5 pejlemærker (Trine)	19
Tempo og acceleration (Trine)	21
DEL 2: Analyse	23
Tema 1: Hamsterhjulet (Trine)	24
Tema 2: Kodesprog (John)	28
Tema 3: Det er jo ikke kun mig, der har det svært...(John)	31
Tema 4: At tage ordet – at tage styringen (Trine)	35
Et kritisk perspektiv – men hvis perspektiv?	38
At udøve systemkritik indefra (Trine)	38
En skjult dagsorden? (Trine).....	38
Ubevidst selektion af de unges stemmer? (John)	39
Vores egen position som interviewere (John)	39
Konklusion og perspektivering (fælles).....	40

Litteraturliste.....	42
Bøger	42
Lovgivning.....	42
Artikler	43
Litteratur/fotomateriale benyttet i vejledningsforløbet	43
Bilag 1: Fokus på Holdet: Beskæftigelsestilbud – beskrivelse	45
Bilag 2: Tidslinje – øvelse.....	46
Bilag 3: Interviewguide.....	47

Resumé

Dette afgangsprøjsjekt undersøger, hvordan et gruppevejledningsforløb med udgangspunkt i Thomsen, Hooley og Sultanas 5 pejlemærker giver udbytte for unge ledige på offentlig forsørgelse.

Vi har valgt et kritisk psykologisk ståsted, hvorfra vi sammen har gennemført vejledningsforløbet over 9x2 timer og derefter lavet et semistruktureret gruppeinterview med fem af de deltagende unge, hvis udsagn danner grundlag for vores analyse.

Som analytisk ramme inddrager vi Laws karriereteori, Lave og Wengers teorier om situeret læring og Hartmut Rosas teori om acceleration og resonans. Vi tager udgangspunkt i Thomsen et al.'s "Vejledning i fællesskaber og grupper" og peger på, hvordan den gruppe, vi arbejder med, er særligt defineret blandt andet af ufrivillig deltagelse og meget forskellige forudsætninger og erfaringer. Vi gør os overvejelser over vejlederens særlige rolle, blandt andet for den betydning, magt og ligeværdighed i relationer kan have for handlemuligheder.

Analysen peger på, at de unge igennem deltagelse i forløbet fik øje på

- At tempo og normer omkring karriere er til diskussion og at det er okay at stoppe op
- Konkret viden omkring det system, de lige nu er del af og muligheder for at udnytte denne viden til gavn for deres aktuelle situation
- At andre i gruppen flytter sig, og det giver dem håb for deres eget liv
- At det at dele erfaringer med andre inspirerer dem.

Indledning

Vores samarbejde begyndte for godt et år siden, hvor vi blev tilknyttet beskæftigelsestilbuddet "Fokus på Holdet" som uddannelsesvejleder (Trine) og virksomhedskonsulent (John) i et kommunalt ungdomscenter.

Der mødes vi to timer to gange om ugen med en gruppe unge mellem 17 og 29 år, der for tiden er ledige.

Vi elsker begge arbejdet med de unge, og det der optager os er, hvordan vi kan skabe bevægelse i deres liv, som kan føre til at de trives bedre og oplever, at deres hverdag bliver mere meningsfuld - uanset om det er et uddannelsesvalg, en virksomhedspraktik eller noget helt andet, der bidrager til det.

Der er mange undersøgelser, der peger på, at et stigende antal unge mistrives i større eller mindre grad, og både frivillige og professionelle, der arbejder for at forstå de unge og skabe større trivsel på forskellige niveauer (F.eks. VIVE, KL, CEFU (se div. artikler og bøger i litteraturlisten) HeadSpace, ny lovgivning om gratis psykologhjælp t unge)

Fra vores vejlederperspektiv ser vi, hvordan lovgivning og rammer omkring ledighed udmøntes med værdier, som vi ikke nødvendigvis er enige i - som Thomas Monberg, (MF, Socialdemokratiet) formulerede det ved sit besøg i Fokus på Holdet (d. 17.3.23);

”...jo flere penge, man som borger har, jo mere bruger vi en økonomisk ”gulerod” som motivation, og jo færre penge folk har [her: de unge på uddannelseshjælp], jo mere bruger vi ”pisk” [dvs økonomisk straf]...”

Sanna Toiviainen, Ph D i vejledning ved Universitetet i Sørøst-Norge, forsker om karrierevejledning for unge i yderkanten af uddannelsessystemet og arbejdslivet. Hun skriver flg.:

”Gjennom sin institusjonelle posisjon er veiledere ofte bedre rustet til å navigere i det offentlige velferdssystemets komplekse byråkrati og systemets ulike støttetiltak for utdanning og sysselsetting[beskæftigelse]. Dette gjør dem til viktige allierte for veisøkere som befinner seg i undertrykte og marginale posisjoner. Selv om disse veisøkerne vil kunne være berettiget til ulike støttetiltak, har få tilgang til dem, og de har ofte behov for konkret og skreddersydd støtte og hjelp og noen som kan tale deres sak.”

(Toiviainen, 2023, s. 6)

Som vigtige allierede vil vi planlægge og afprøve et gruppevejledningsforløb med de unge, der kan tage fat i nogle af de vigtige opgaver, Sanna nævner, og forsøge at skabe en bevidsthed hos dem, der kan medvirke til, at de unge kan blive i stand til at tale deres egen sag og få den støtte, de har ret til og brug for.

Problemformulering (fælles – vurderes ikke)

Vi ønsker at gennemføre et gruppevejledningsforløb med en gruppe af unge der modtager offentlig forsørgelse. Forløbet tager udgangspunkt i Thomsen, Hooley og Sultanas tanker om vejledningens muligheder i forhold til social retfærdighed og frigørelse (Hooley, Thomsen, & Sultana, 2023). Med dette afsæt undersøger vi, hvilket udbytte de unge oplever at få af gruppevejledningsforløbet.

Læsevejledning

Vi skriver os med denne opgave ind i en kritisk psykologisk tradition, hvilket vores problemformulering også peger ind i. Netop deltagelse i fællesskaber, blikket for at forsøge at forstå verden fra vejledtes perspektiv samt deltagerinvolvering er vigtige perspektiver i kritisk psykologi. Læring sker i flg denne tradition gennem konkrete erfaringer, som opnås via deltagelse. (Thomsen et al., 2013, s. 33f) Det kritiske perspektiv har ligeledes betydning for vores teorivalg.

Vi beskriver først vores metode.

Herefter har vi valgt at strukturere opgaven i to dele.

I Del 1 præsenterer vi teorier om karrierelæring (Law) og læring i fællesskaber (Lave og Wenger). Herefter vil vi zoome ind på gruppevejledningens muligheder med reference til Thomsen, Skovhus og Buhls ”At vejlede i fællesskaber og grupper” og uddybe, hvordan vi stiller os i forhold til vejlederens position - her trækker vi på Løgstrup. Så kommer en præsentation af kritisk vejledningsteori; De 5 pejlemærker af Sultana, Thomsen og Hooley vi bruger kapitlet ”5 pejlemærker for en kritisk emancipatorisk tilgang” i den danske oversættelse fra bogen Bæredygtig Vejledning (Buhl 2023).

og endelig Hartmut Rosas teori om acceleration og resonans.

I Del 2 præsenteres fire temaer, som vi analyserer ved hjælp af de præsenterede teorier. Vi peger til slut frem mod den mundtlige fremlæggelse.

Metode

Vi har i vejlederuddannelsen, ud over de obligatoriske moduler, været særligt optaget af kollektive vejledningsformer, Trine desuden af karrierelæring og John af vejledning via digitale medier. Særligt vores interesse for det kollektive afspejles i denne opgave.

Vores professionelle samarbejde centrerer sig omkring beskæftigelsestilbuddet ”Fokus På Holdet”, (herefter forkortet FPH), se bilag 1, hvor vi en til to gange om ugen er sammen med et hold unge mellem 17 og 29 år, der for tiden er ledige.

Når de unge melder sig ledige i Ungdomscenteret, er Fokus På Holdet det tilbud, de fleste visiteres til, hvis de bliver vurderet at tilhøre kategorierne uddannelsesparat eller aktivitetsparat.

Holdet har op til 25 pladser (bestemt af lokalets størrelse), og der er løbende opstart.

Rammen for vores forløb har derfor været, at vi ikke har vidst, hvem vi ville møde som deltagere, men der var også nogle unge, vi allerede kendte lidt til, og som vi forventede, ville møde ret stabilt i de fire uger.

Selve tilbuddet drives af Ungdomscenterets udfører-afdeling, og det er pt to medarbejdere fra denne afdeling, der har ansvaret for tilbuddet. Vi - John, hans kollega og Trine - har FPH som en mindre del af vores opgaveportefølje og er på den måde at betragte som gæster, der fra tid til anden holder oplæg og står for aktiviteter, i samarbejde med det faste personale.

Vi havde lyst til at undersøge og udvikle vores arbejde med denne gruppe af unge i vores afgangsprøve, og vi spurgte derfor ledelsen i udfører-afdelingen om lov til at have holdet fast i fire uger og gennemføre et vejledningsforløb, som vi efterfølgende ville evaluere de unges udbytte af. Aftalen blev, at det var i orden, på betingelse af, at vi fortsat levede op til de mål, der var for forløbet (se bilag 1), samt at en af de faste medarbejdere skulle deltage hver gang.

Vi planlagde og gennemførte et vejledningsforløb over fire uger, på 9 x 2 timer, som havde et andet fokus end det, der havde været i tilbuddet hidtil:

- Det er i LAB-lovgivningen formuleret, at de unge hurtigst muligt skal vælge en retning/et job/en uddannelse, som de vil arbejde hen imod. Det ses fx ved at de allerede når de melder sig ledige skal pege på, hvad deres mål er (job eller uddannelse) og anvise branche(r). Vi ønskede at lade valget træde i baggrunden og fokusere mere på deres hidtidige erfaringer og den situation, de unge står i lige nu, og klæde dem på til at have en sag i Ungdomscenteret med de rettigheder og pligter, der følger med.
- Forløbets indhold skulle have et kritisk teoretisk perspektiv, hvor målet var,
 - 1) At de unge skulle opleve at deres egne problemer blev fællesgjort.
 - 2) At de blev mødt ligeværdigt af oprigtigt nysgerrige voksne
 - 3) At de fik lyst til at forholde sig kritisk og aktivt deltagende til den verden og det system, de møder her, og samfundet generelt.
 - 4) At flytte fokus fra valg til viden og lade de unge opleve at de har god tid til at være nysgerrige på verden omkring dem og til at vælge, hvad der skal ske i deres

liv, frem for at lade de professionelle omkring dem træffe (hurtige) beslutninger for dem.

- 5) Afslutningen på forløbet var at vi fik besøg af Thomas Monberg (Socialdemokratiet), Folketingsmedlem fra Horsens, og at vi skulle klæde ham på til at tale disse unges sag i Folketingets Beskæftigelsesudvalg.

Skema 1: Vejledningsforløbet med kommentarer

TEMA dato	Formål	Aktiviteter
UGE 1 21.2. Min egen livs-fortælling	Give deltagerne overblik over forløbet. Thomas Monberg (MF, Soc. dem.) kommer i uge 4, og vi skal fortælle ham om livet fra vores perspektiv. Ens livsfortælling består af mange erfaringer, som også kunne fortælles Karriere er ikke en lineær størrelse	Fælles oplæg Tegn dit road map, John tegner sit road map på tavlen og fortæller, og de unge tegner deres egne/skriver/...og snak om drømme, der ikke blev til noget (og evt hvorfor)
Uge 1 23.2. Tempo og acceleration. Samfundets perspektiv – og i individets	Forstå samfundets og statens redskaber til at skabe ændringer i samfundets måde at fungere på, og som skaber generel ”velfærd” over for individets subjektive oplevelse af disse beslutninger. Ex: tempo. Afindividualisering og resonans på baggrund af tidslinjen	Fælles oplæg om politikernes mulighed for at regulere via lovgivning med eksempler. Tidslinje-øvelse: Hvor burde jeg i flg samfundets normer være i mit liv lige nu? Udfyld selv og sammenlign (se bilag 2) Design din egen t-shirt/tatovering ud fra Christian Hjortkjærs t-shirt-eksempler (modstand mod præstationskulturen)
UGE 2 28.2. Tobias Rahim og Glenn Bech: Klasseforskelle/ uretfærdighed	At lade os inspirere af andre, som tænker over magt og ulighed til selv at tage stilling, finde modmagt og holde fast i os selv som ligeværdige deltagere i samfundet, selv om samfundet og menneskerne omkring os forsøger at putte os i en bestemt ”kasse” med ”de ledige”.	Lyt til Tobias Rahim: ”Feberdrømmer xXx Dubai” – hvad minder den dig om i dit liv? Oplæg om Glenn Bech, Johns personlige historie med Glenn, biografien på omslaget til hans manifest samt et kort uddrag fra bogen s. 93 – spørgsmål, vi kunne have lyst til at stille Glenn? fælles debat om kategorier som eliten og underklassen, og hvilke kategorier, de er stødt på i deres hverdag.

2.3. Det du kan mærke – Reso-nans!	At lære resonans-begrebet at kende som muligt modsvar på accelerationen (Rosa) At give de unge muligheden for konkrete oplevelser af resonans.	Hvad inspirerer jer? De unge vælger et musiknummer/en tekst, de resonerer med. T-L starter. De øvrige i gruppen bidrager med deres resonans De medbragte indslag præsenteres på skift.
UGE 3 7.3. Magt, tilbud og møde med min rådgiver	Magt og hvordan den opleves af de unge – at de bliver klogere på det system, de selv er en del af pt (udd.hjælp) Viden om tilbud i Ungdomscenterets regi og om rettigheder, fx møder, og regler forbundet med disse.	Fælles oplæg og debat: Når vi møder systemet – magt. Hvilke erfaringer har vi med forskellige tilbud? Hvad er et godt møde med din rådgiver? Hvad kan du bestemme? (Forumteater med rådgivermøde – nåede vi ikke!)
9.3. Budget + hvad har vi ikke råd til? ”Uddannelses-forhindrende hjælp”	At tale om, hvilke udgifter, vi har, hvordan vi gør, og hvilke muligheder, der kan være for supplerende støtte. Udgangspunkt i hvad der burde være råd til og hvad der reelt ikke er råd til.	4-hjørneøvelser: Hvad får jer til at møde op her i FPH? Hvilken hjælp har du allermest brug for fra ”systemets side” lige nu? Fælles oplæg – ønskescenarie for budget Brainstorm med ønskede budgetposter Producere reelt budget Alle laver deres budget og sætter faste udgifter ind.
UGE 4 Hvordan mine værdier har betydning i mit liv.	At tale om hvilke værdier, der er vigtige for dem at have med i deres fremtidige planlægning, og at vi har forskellige værdier. Værdier, fx bæredygtighed, spiritualitet, frivilligt engagement i lokalsamfundet, andet?. Det brede karrierebegreb	Værdilinje , hvor man fysisk placerer sig ml 1-10, og derefter fælles samtale om hvorfor man står, hvor man gør. Post-It-øvelse: Hvad er det gode liv for dig? Videoklip fra interviewet med Glenn Bech som John og T-L har lavet med gruppens spørgsmål.
Planlægge Thomas’ besøg	Forberedelse af mødet med Thomas – at give ham materiale med tilbage til Folketingsarbejdet Gøre de unge klar til at tage ordet.	Fælles produktion af spørgsmål t Thomas ud fra de temaer, vi har arbejdet med i forløbet
17.3. Thomas Monberg	De unge får mulighed for at påvirke makroniveauet direkte og vidensdele fra deres eget liv.	Debat/dialog med Thomas Monberg ud fra de unges spørgsmål og emner fra forløbet

I vores problemformulering har vi valgt at have specifikt fokus på, hvad de unge i evalueringsinterviewet peger på, har givet mening for dem, og selve vejledningsforløbet er

derfor ikke genstand for analyse her i opgaven. Forløbsplanen er udelukkende taget med for at læseren nemmere kan følge med i den efterfølgende analyse. Når muligt, vil vi i analysen referere til skemaet ovenfor, så man som læser kan finde tilbage til den konkrete aktivitet, der tales om i interviewet.

Vi opererede med en overordnet plan, da vi gik i gang. Indholdet var skabt ud fra et kendskab til målgruppen - som vi jo har haft fingrene i længe - og nogle af de dilemmaer, vi har set blandt de unge, vi har mødt tidligere. Planen var dog ikke mere fast, end at vi undervejs, som de unge begyndte at give deres mening og interesser til kende, og der var ting, de gerne ville bruge mere tid på, tog det ind i vores planlægning.

Det betød, at vi undervejs kom grundigt ind omkring LAB-loven, særligt matchgrupperne (åbenlys uddannelsesparat, uddannelsesparat og aktivitetsparat), mulighederne for at vælge mellem forskellige tilbud og en fælles udveksling omkring muligheder og strategier for opfølgingsmøder. Det blev tydeligt, at viden om den verden, de lige var kommet ind i som ledige, aktuelt fremstod som vigtig for dem. Derfor tilpassede vi forløbet, så denne del fik plads.

Efterfølgende evaluerede vi forløbet via et kvalitativt, semistruktureret gruppeinterview.

Vi producerede en stor mængde empirisk materiale:

- Forløbsplanen (se skemaet ovenfor)
- Vores observationsnoter taget undervejs i forløbet
(Vi skiftedes til at stå for holdets aktiviteter, mens den anden nogle gange observerede/noterede undervejs, mens gruppen arbejdede. Herfra har vi ordrette citater fra de unge. Disse citater indgår også i vores "Sorte Bog".)
- Den Sorte Bog afspejler forløbet og indeholder temaer, både med kort beskrivelse af indhold, de unges skriftlige og mundtlige kommentarer til temaer og aktiviteter samt kronologien i forløbet. Bogen blev videregivet til Thomas Monberg som en form for opråb omkring de unges situation, som han kunne tage med til sit videre arbejde i Beskæftigelsesudvalget i Folketinget.
- Det afsluttende interview, hvor vi talte med fem af de unge i ca. halvdanden time.

Vores analyse tager udgangspunkt i interviewet, som fandt sted tre dage efter at forløbet blev afsluttet.

Med baggrund i vores tanker og oplevelser omkring det at arbejde gruppeorienteret, valgte vi at gennemføre interviewet som et gruppeinterview. Vi lavede en spørgeguide (se bilag 3), hvor vi lod os inspirere af Tanggaard og Brinkmann (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 42ff) samt af den Sorte Bog, hvori vi havde beskrevet kronologien og aktiviteterne fra forløbet. Vi håbede, de unge ville kunne huske tilbage på forløbets elementer ved at kigge i bogen.

I interviewet har vi været nysgerrige på det, de unge siger om, hvad de har haft af udbytte af gruppevejledningsforløbet. Konkret har vi spurgt ind til, hvilke elementer, der bør blive i forløbet fremover, og hvilke elementer, de ikke har tillagt betydning. (Se bilag 3 for spørgeguide til interviewet).

Interviewet blev optaget (på lyd og video) og transskriberet i tre dele med programmet GoodTape via computeren. Det blev gennemlyttet og tilrettet, så det forelå som skriftligt dokument. Dette interview har vi læst igennem, vi har hver især skrevet stikord og tematiseret fælles bagefter. Vi har arbejdet induktivt og fik øje på fem temaer, hvoraf de fire indgår i denne opgaves analyse (del 2): Hamsterhjulet, Kodesprog, Fællesskabet og At tage ordet – at tage styringen. Desuden har vi fundet et femte tema, Jeg ser dig – du ser mig, som vi vil præsentere til eksamen.

Vi vil gerne fremhæve vores rolle som både tilrettelæggere, gennemførere og evaluører/interviewere. Selvom vi italesætter, at de unge i evalueringen forventes at forholde sig kritisk, har vi samtidig arbejdet aktivt på at skabe en god relation, og de unge er måske ikke interesseret i at kompromittere den – også fordi vi fortsat samarbejder omkring deres videre plan. Med det in mente har vi fastholdt selv at foretage interviewet, fordi det netop er os, der kan spørge uddybende ind på grund af kendskabet til indholdet, processen, de unges deltagelse og på den måde få dem til at sige andre ting, end de ellers ville kunne komme til. Vi håbede dog, at den ærlighed, vi havde oplevet i forløbet, hvor de delte personlige tanker og overvejelser med holdet, ville kunne fortsætte ind i interviewet og derfor at de også ville sige, hvad de satte mindre pris på, selvom det var os, der stillede spørgsmålene.

Skriveprocessen foregik ved at vi delte teoridelene mellem os ud fra interesseområder, og det afspejles i den måde, afsnittene er fordelt mellem os. Også analysedelen har vi hver

især været i gang med på egen hånd først, hvorefter vi har mødtes løbende og i fællesskab skrevet delene igennem og talt om analytiske pointer. Endelig, på tre døgn i maj, satte vi hverdagens hamsterhjul på pause og opgaven blev skrevet igennem og skriveprocessen afsluttet - kun afbrudt af løbeture ved Vesterhavet, nem medbragt mad og morgensang ved sommerhusets klaver. Samtidig fik vi aftalt nærmere, hvordan vores mundtlige oplæg skal se ud.

Så langt, så godt.

DEL 1: TEORI

Definitioner

Karrierevejledning (John)

Vi definerer i denne kontekst karrierevejledning som:

”...en målrettet læringsmulighed, som understøtter individer og grupper til løbende at overveje arbejde, fritid og læring i lyset af ny information og erfaringer og til som et resultat heraf at handle både individuelt og i fællesskab.”

Hooley, Sultana & Thomsen oversat i (Skovhus, 2018, s. 20)

Når vi vælger denne definition, fremhæver vi samtidig (med forfatterne) dels en bred definition af karriere, dels betoningen af fællesskabets betydning for og indflydelse på at finde og skabe sig en vej i livet. Denne definition lægger sig tydeligt op af vores videnskabsteoretiske ståsted.

Gruppevejledning (Trine)

Vi definerer vores forløb som et gruppevejledningsforløb ud fra Thomsen et al's definition p 27;

”...gruppen er samlet med henblik på vejledning.” og ”Ved vejledning i grupper bevæger deltagerne sig ind i gruppevejledningen.” (Thomsen et al., 2013, s. 27)

Karrierelæring (Trine)

Den engelske karrierelæringsteoretiker Bill Law har udviklet et begrebsapparat til at beskrive karrierelæring: Dels en beskrivelse af læreprocessen hen imod at kunne træffe valg omkring karriere, dels overvejelser over hvordan fællesskabet kan ses som betydningsfuldt for den enkeltes lære- og valgproces.

Individets læreproces består i følge Law af fire færdigheder; at opdage, at filtrere/ordne, at fokusere samt at forstå (Poulsen m fl (2016) s 20). Law mener, at læring sker, om vi vil det eller ej. Han er i sin vejledningsteori optaget af at sikre, at der sker en tilsigtet læring, og at undgå u hensigtsmæssig eller direkte fejl-læring. Det er derfor ikke nok at tilbyde oplevelser og information, hvis vi skal udnytte det læringspotentiale, der er i fx et virksomhedsbesøg, tværtimod er didaktisk tilrettelagte aktiviteter som forberedelse og efterbehandling mindst lige så vigtige som selve besøget, da der her er mulighed for at sikre, at læringen bliver hensigtsmæssig.

Law taler om 'community-interaction-thinking', som beskriver, hvad der kan ske i de arenaer, der kan udgøre potentielle gode platforme for karrierelæring.

Her nævner han flg. fem elementer:

Forventninger – deltagernes indbyrdes forventninger og pres, fx i familien (*- eller fra personale i et beskæftigelsestilbud! Red.*)

Feedback – handler om det billede, den enkelte får af sig selv i lyset af den feedback, vedkommende får i fællesskabet

Support/opbakning – handler om den opmuntring og det gå-på-mod, den enkelte kan få fra gruppe-medlemmer eller deltagere i et fællesskab

Modellering – handler om den konkrete eksemplificering, deltagerne i fællesskabet udgør

Information - handler om den oplevelsesbaserede information, som kommunikerer direkte, når der finder konversation sted i et fællesskab

(Law 2001; Thomsen, Skovhus og Buhl 2013, s. 42)

Disse elementer giver os blik for, hvordan samspil i gruppen kan forstås i en karrierelæringskontekst, og hvordan vi kan arbejde didaktisk for at skabe hensigtsmæssig læring og bruge gruppen som ressource til dette formål. Samtidig peger Law på, at trivsel i gruppen er et vigtigt element, hvis læring skal kunne finde sted. Den litteratur om karrierelæring, som vi er stødt på, tager tit udgangspunkt i en grundskole-kontekst, hvor klassen er en fast, ret statisk gruppe, sammensat af børn/unge ud fra alder, der i forvejen er vant til at deltage sammen i fælles læringsaktiviteter. Vores gruppe, derimod, er løst struktureret.

Aldersgruppen er meget bred, 17-29 år, og de unge kommer med meget forskellige erfaringer i forhold til karriere, som spænder fra afbrudt skolegang, diverse diagnoser, fra ingen til meget erhvervs erfaring og fra ingen afgangseksamen fra grundskolen til færdiggjort HF, og måske endda forsøg på videregående uddannelse(r), forældre til et eller flere børn. Fælles for vores unge er, at de ingen erhvervs kompetencegivende uddannelse har, og at de har brug for offentlig ydelse for at klare sig lige nu. Deres grunde til at møde frem er derfor også forskellige, men dog som oftest med et økonomisk incitament.

Med dette in mente bliver det tydeligt, at det stiller særlige krav til vejlederkompetencer at lave fælles læringsforløb for så forskellige unge, hvis de fleste skal opleve, at de profiterer af det. Det kan derfor friste at bruge tiden på individuelle planer og samtaler, hvor individet er i centrum – nøjagtig som i resten af LAB-lovens organisering.

Men når de unge nu er tvunget til at mødes i ”Fokus på Holdet” (tilbuddets navn) for at være berettigede til at modtage deres ydelse, så forpligter det os til at tage gruppen som udgangspunkt for vejledningsforløb alvorligt. Som vi senere kommer ind på, er hele individualiseringen af problemerne i fare for at blive gentaget, hvis vi holder fast ved individuelle forløb og planer.

Vi vil derfor kigge yderligere gruppelæringsteorier i sømmene og har udvalgt Lave & Wengers teorier til at bidrage til vores forståelse af mulighedsrummet i kollektive læreprocesser:

Situeret læring (John)

Richard Lave (amerikansk antropolog) og Etienne Wenger (Schweiz) der er to anerkendte uddannelsesforskere, er kendte for deres teori om ”situeret læring”:

”Læring handler om meget mere end videntilegnelse. Det betyder, at blikket er rettet mod relationerne mellem aktiviteter i de sociale praksisser og til de øvrige deltagere heri. Personerne både definerer og defineres af disse relationer, og læring indebærer, at man bliver en (delvis) anden person i forhold til de muligheder, som de sociale praksisser tilbyder, og som man er i stand til at gennemskue. Det betyder, at læring ikke blot indebærer mere viden og større indsigt, men også er en skabelse og formning af identiteter.”

(Elkjær, 2022, s. 45)

Læring forstås i Lave og Wengers perspektiv som en proces der opstår i den aktuelle praksis i og mellem deltagerne i en gensidig proces. Læring bliver til og er dermed afhængig af konteksten hvori den skabes og udvikles. (Elkjær, 2022, s. 49)

I vores 4 ugers forløb med de unge i FPH, har vi forsøgt at tilrettelægge et program hvor de unge bliver bevidste om, hvem de selv er og hvem de andre i gruppen er. Hvor de får øje på de strukturer de indgår i via aktiviteter og øvelser, og at de sammen undres og skaber nye forståelser at dem selv og det samfund de er en del af. I dette fællesskab finder der ifølge Lave og Wenger læring sted.

Læring bliver dermed heller ikke en faktor vi på forhånd kan konvertere til et pensum som skal videreformidles, men derimod en størrelse, der afhænger af konteksten.

For Lave og Wenger positioneres deltagerne i en social praksis, fra perifer deltager som kan defineres som den ”nyankomne” til den mindre perifere og endelig til det fuldgyldige medlem af en social praksis. (Elkjær, 2022, s. 44)

Legitim perifer deltagelse betyder, at læring ikke blot er en betingelse for medlemskab, men i sig selv er en form for medlemskab i udvikling. (Lave & Wenger, 2003, s. 49)

I FPH har vi løbende optag, hvilket betyder, at der konstant vil være deltagere som formelt set spænder mellem at betragtes som perifere til fuldgyldige medlemmer. Hvad det betyder for forløbet, kommer vi ind på i vores analyse.

Hvordan og hvorfor gruppevejledning i Fokus på Holdet? (John)

I en institutionel kontekst hvor LAB-loven er omdrejningspunktet, kan det at samle folk i grupper betragtes som en ressource-besparelse. Hvis der vejledes i CV eller informeres om rettigheder/pligter og sanktionsmuligheder, så sparer Jobcentret penge på at mange får samme information på samme tid. Dette gør sig til dels også gældende for FPH, hvor en del af programmet hidtil har været centreret om de pligter, man har som ledig i form af at have et søgbart CV på Jobnet samt at kende de rettigheder og pligter, man har, for at være berettiget til at modtage sin ydelse.

Vi har ingen indflydelse på gruppens sammensætning eller antal, der er dog et maksimum antal pladser på holdet (25 personer) – ud fra en vurdering af lokalets størrelse. De unge bliver tilmeldt af deres rådgiver, og der kan være mange forskellige formål med at de er der.

De unge i tilbuddet er ikke nødvendigvis vejledningssøgende. Det er heller ikke givet, hvad vejledningen skal rette sig imod, da de unge som ovenfor nævnt har meget forskellige baggrunde og erfaringer.

”At vejlederne har en forventning og kan se et potentiale, er ikke ensbetydende med, at deltagerne oplever et behov for vejledning.”

(Thomsen et al., 2013, s. 70)

I et vejledningsperspektiv har vi med forløbet i FPH ønsket at det at mødes med andre unge om vejledningsaktiviteter skulle opleves som meningsfyldt, hvormed der skabes rum for at de unge får mulighed for at genkende sig selv i hinandens historier og lære af hinandens erfaringer. Hartmut Rosa ville måske kalde det at opnå resonans (læs mere i afsnittet Tempo og acceleration, s 21)

Rie Thomsen, Randi Skovhus og Rita Buhl peger på fællesskabets betydning:

*”Når deltagerne lytter til de øvriges fortællinger, som ligner deres egen,(...) kan der opstå nye måder, hvorpå man kan se og forstå sig selv” og
”Når deltagerne oplever, at andre møder eller kæmper med de samme problematikker, som den enkelte hidtil kan have opfattet som unikke og*

individuelle, kan det bidrage til at gøre oplevelserne mere almene og mindre belastende og til oplevelse af normalitet” (Thomsen et al., 2013, s. 16)

I et samfund præget af stigende neoliberalistiske tendenser, kan den unge nemt komme til at føle sig alene, og Thomsen et al peger her bl.a på hvordan fællesskaber kan være med til at afindividualisere, når man kan genkende sig selv i de andre.

Professor i vejledning, Ronald Sultana mener at fællesskab er vigtigere end nogensinde, at vi mennesker længes efter relationer og sociale interaktioner, og at vi vejledere har et ansvar for at have øje for behovet for at indgå i meningsfulde fællesskaber. (Sultana, 2023) Dette peger på, at vi i vores forløb har måttet arbejde med, hvordan vi kan få noget, der er tvunget, til samtidig at blive til noget, der er meningsfuldt, samt hvordan vi med en stadig skiftende gruppe af unge kan skabe et tillidsfuldt rum (også for vejledning) og sætte indhold og rammer op, så de unge kan komme til at opleve afindividualisering, genkendelse og resonans.

Dette stiller særlige krav til vores position, hvilket vi kommer ind på herunder.

Vejlederens position (John)

På vejledningens dag i Kbh. den 1. februar 2023 rejste Sultana under temaet ”vejlederens dilemma” følgende spørgsmål:

”Hvem er min chef? Er det staten? Eller er det den klient, jeg sidder overfor? Det er et fundamentalt spørgsmål!”

Sultana spørger, om ikke det for den enkelte vejleder er et svært dilemma, på den ene side at skulle arbejde efter de ambitioner vores arbejdsgiver og samfundet har, og på den anden side har vi vores egne værdier vi gerne vil arbejde med i vejledningen. (Sultana, 2023)

Ronald Sultana, der sammen med Rie Thomsen og Tristram Hooley er talspersoner for emancipatorisk (frigørende) vejledning, sætter netop disse spørgsmål under lup i de 5 pejlemærker (Buhl et al, 2022, kap 3).

Det er pejlemærker, der uvægerligt må stille vejlederen ovre hos vejledte og betragte denne som ”chefen”.

K. E. Løgstrups etiske fordring inspirerer os til at holde fast i, at vi som vejledere positionerer os i lyset af et etisk ansvar for den anden, som aldrig kan tilsidesættes.

”Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller om man vækker, en lede, man uddyber eller hæver. Men det kan også være forfærdende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej.” (Løgstrup, 2010, s. 25)

Magten er en forudsætning i vejlederens position, fordi den institutionelle ramme, vejledningen er indlejret i, ikke kan fjernes.

Vi forsøger hele tiden at være bevidste om, at selv små ting, vi gør fra professionel side, kan have stor indflydelse på de unges liv.

Vi forsøger at være bevidste om denne magt, og hvordan vi kan arbejde med denne asymmetri og forsøge at nærme os en større symmetri i mødet med de unge.

Dels ved at være transparente omkring at vi tilbyder nogle muligheder, men at det er helt legalt ikke at benytte sig af dem (på nuværende tidspunkt). Vi bruger en metafor omkring at vi er personale i en butik, der har en masse varer på hylderne, som det står de unge frit for at kigge på, vælge at købe, eller gå igen vel vidende, at vi ikke altid rammer kundens behov.

Dels ved at vi bliver optagede af det, de unge er optagede af. Både hver enkelt uges liv - med fritid, familie og kærester - og de ting, der dukker op i selve oplæggene.

Desuden fortæller vi løbende om os selv og vores egne liv på måder, som gør det muligt for de unge at blive opmærksomme på, at gamle mennesker omkring 50 også har haft og stadig har ting, der er svære, selvom vi på nogle måder er meget privilegerede. Det kan fx handle om erfaringer med angst, ikke at slå til på uddannelse, at vælge om og meget mere.

”Ifølge professor Marcelo Ribeiro og forskeren Maria de Almeida trekkes både veilederen og veisøkeren på sin livshistorie, sosiale og kulturelle ressurser og ulike(forskellige) interseksjonelle posisjoner av makt og privilegier i disse prosessene. Utforskingen av meningsinnhold og bredere perspektiver i karriereveiledning er derfor et felles arbeid utført av to

ufullstendige, sosialt og kulturelt bundne aktører som er afhængige af hverandres positionerede kunnskaper.”

(Toiviainen, 2023, s. 5/15)

Vores fokus er at skabe et trygt og uformelt rum, og det understøtter vi med fx stille musik og morgenmad, hvor man kan tjekke ind og deltage med det, man lige har lyst til.

Vi er meget opmærksomme på det sprog, vi selv bruger med de unge. Vi opfordrer dem til at spørge, når der er ord eller begreber, de ikke kender, og vi italesætter at der er mange af den slags ord i Ungdomscenteret, og at det er helt forståeligt, hvis man ikke kender de ord, man møder her.

De 5 pejlemærker (Trine)

Vi har taget udgangspunkt i Thomsen et al.'s 5 pejlemærker i udviklingen af vores vejledningsforløb, se skema 1 herover, s. 8-9)

Pejlemærkerne giver perspektiver på, hvordan vi som praktikere kan arbejde bevidst med en kritisk frigørende tilgang i mødet med dem, vi vejleder – en tilgang, som kan bidrage til en højere grad af social retfærdighed:

”Pejlemærkerne peger mod en vejledning, hvor karriere er et udtryk for individers kreativitet og fantasi, og ikke en verden, hvor menneskers karrierer er præget af kamp mod uoverkommelige strukturelle vilkår og et system, der tårner sig op imod dem.”

(Thomsen et al. I Buhl et al. (2023), p 65)

1. At opbygge kritisk bevidsthed

Paulo Freires begreb, conscientização, er omdrejningspunkt for dette pejlemærke.

Freire hævdede, at man ikke kan undervise i kritisk bevidsthed, men at den udvikles via deltagelse. Det er ikke en hierarkisk proces, men en deltagelsesproces, der ejes af de lærende:

”Kritisk bevidsthed er både at lære om verden og at lære gennem at påvirke og forandre sin nære sammenhæng.”(p58)

2. Sætte navn på undertrykkelse/pege på uretfærdighed

Karrierevejledningen står i denne forståelse på de marginaliserede og dårligt stillede side og bør være tilgængelig for alle.

"...vores karrierer foregår ikke i et jævnt terræn eller tempo, og der kan være snubletråde og forhindringer i forhold til at opbygge en karriere og få adgang til det gode liv."

(Thomsen et al 2023, p 60)

Undertrykkelse og ulighed ses ikke som tilfældigt og er ikke resultat af fejl hos den enkelte, men derimod *"...resultatet af strukturer og af magt, som nogle nyder godt af - på bekostning af andre."* (Ibid.)

3. Stille spørgsmål til "det normale"

Når vi kan se uretfærdigheden i vores eget nære perspektiv, skal vi hæve blikket og kigge på, hvordan det strukturelle niveau får italesat noget som 'normalt'.

Mange af de måder, samfundet fungerer på, får fejlagtigt begrebet 'normal' til at lyde som noget, der er faktisk rigtigt og godt, frem for en målestok, vi mennesker har skabt. Normer ændrer sig over tid, og derfor kan tid (og lokalitet) være nyttige parametre til at få øje på normer, der ikke er alment gyldige, selv om de kan fremstå som sådan.

Sproget er en vigtig opmærksomhed, når vi arbejder med vejledning i denne kategori, fordi så mange af de begreber, vi bruger, er faglige termer, som definerer sandheder og konstruerer kasser, som ikke inkluderer de unge, eller giver noget konstruktivt til vores samarbejde. Hverdagsbegreberne, inkl de faglige begreber, vores system benytter sig af, placerer problemer og mangler hos den enkelte, hvilket står i vejen for at få øje på strukturelle vilkår.

Sårbar, udsat, frafald er eksempler på dette.

4. Tilskynde til samarbejde

Gennem fælles udforskning og udveksling af personlige perspektiver og erfaringer mellem deltagerne kan problemer afindividualiseres og der kan skabes netværk og genskabes relationer til andre, som måske for en tid har været mindre til stede eller mindre mulige at møde.

Vejlederens rolle bliver her at facilitere læreprocesser og problematisere normer og strukturer, så de bliver synlige for deltagerne.

I artiklen kommer forfatterne med eksempler på hvordan karrierevejledningsforløb for grupper i forskellige niveauer af uddannelsessystemet kan bruge hinanden til at give plads til og blik for forskellighed.

5. Arbejde på flere niveauer

Der findes mange karrierevejledningsmetoder, der har individet som omdrejningspunkt, så det er her, vi ser den tydeligste forskel:

Forfatterne peger her på vigtigheden af at arbejde på både mikro- (individ og gruppe), meso- (institutionelt og organisatorisk) og makroniveau (socialt og politisk system) og have bevidstheden om alle tre niveauer med samtidig.

”Social retfærdighed og social bæredygtighed opnås ikke kun ad én vej, men via mange veje på mange niveauer og ved at indgå alliancer med andre, beslægtede professioner med samme mål som fx socialrådgivere, psykologer og lærere.”(Thomsen et al. 2023, p64)

Tempo og acceleration (Trine)

I vores møde med de unge oplever vi tit, at de måler sig selv i forhold til deres jævnaldrende på en skala, man kunne kalde *”hvad jeg burde have nået indtil nu”*.

Dette beskriver Katznelson et al (2022) som et aspekt af den neoliberale drejning i uddannelsessystemet som en udvikling, de kalder *”dygtigere og hurtigere”*(p 76).

Vi er her særligt optaget af *”hurtigere”*-dimensionen i Katznelsons et al.’s fremstilling (kap 4), som refererer til den tyske sociolog Hartmut Rosa (1965-):

Hverdagsacceleration

Oplevelsen hos vi mennesker i Vesten af eksploderende to-do-lister med flere opgaver, end vi kan nå at løse. I princippet kan opgaverne være rare ting vi gerne vil, men der er for mange af dem. Denne fornemmelse af, at tempoet i hverdagen skal være højt konstant, men at vi stadig ikke når alt det, vi skal, bør og har lyst til, kaldes hverdagsacceleration.

Det accelererede uddannelsessystem (institutionel acceleration)

Der er lavet styringsmæssige tiltag i uddannelsessystemet siden 2010'erne, hvor fx indskrænkelse af studietiden i alle niveauer af uddannelsessystemet og straf- og belønningssystemer for at holde de unge i gang og undgå "fjumreår" (dvs sabbatår, ophold mellem uddannelser) blev intensiveret.

Allerede på folkeskoleniveau blev visse læringmål rykket et klassetrin frem; det har flere gange været drøftet, om 10. skoleår skal afskaffes, og der blev indført højere faglige krav og overgangskrav ind i og i løbet af erhvervsuddannelserne. Senest har Reformkommissionen d. 3.5.23 i publikationen "Nye reformveje 2" foreslået forskellige tiltag som også kan tolkes som forslag til måder, hvorpå de unge kan komme hurtigst muligt "på rette hylde".

Livsbiografisk acceleration

Der eksisterer stærke, institutionelle forventninger til at unge følger en 'normal' biografisk vej gennem uddannelsessystemet, og det har betydning for, hvilke muligheder, de unge ser i forhold til deres egne valg og veje.

Tempo-parameteret er interessant i vores perspektiv, da det også eksisterer i det system, vi er del af, i form af pres for hurtigt at forlade det igen og vende tilbage til "normalen", altså uddannelse eller job.

Paradoksalt nok er de unge, der falder ud af hamsterhjulet og lander hos os, uden at de er klar over det, endt i endnu et hamsterhjul.

"Vi har tilsyneladende skabt et system, hvor folk uden arbejde presses på en måde, der paradoksalt nok må gøre det vanskeligt for dem at komme i job", skrev Svend Brinkmann i Altinget i februar i år; "Mens vi lytter rigtig meget til ressourcestærke mennesker, der kan fortælle deres stresshistorier i medierne, fylder stemmerne fra de grupper, der er allermest stressede, næsten ingenting. Det er eksempelvis kontanthjælpsmodtagerne, der dårligt nok kan gå ned med stress, selv om priserne stiger, fordi de allerede er nede."

(Brinkmann, 2023)

De unge, vi møder, fortæller tit hvordan de oplever, at de ikke har nået det, de burde i forhold til deres alder. De ser deres klassekammerater og venner blive studenter, starte på videregående uddannelser, eller have jobs og løn, der giver råd til bil og bolig. Deres fortælling om hvordan de ser på livet som modtagere af offentlig forsørgelse og uden

erhvervskompetencegivende uddannelse er tit præget af et individualiseret syn på de problemer, som de står i: De oplever at være alene om ikke at være i gang og ikke at have en forkromet plan. Velmenende relationer skubber på med ideer og kontakter, der skal få dem hurtigt tilbage til "normalen", selv hvis den unge slet ikke selv er klar. De unge fortæller, hvordan de lyver eller undgår at sige, at de deltager i vores forløb, fordi det føles skamfuldt eller pinligt at være nødt til at modtage offentlig forsørgelse.

Hartmut Rosa argumenterer for, at løsningen på accelerationsproblemet ikke er deceleration, dvs at sætte farten ned, men derimod resonans (Katznelson et al 2022 p 105).

Resonans

Hartmut Rosas definition af resonansbegrebet er en relationsmodus (Rosa 2020 p 31ff), hvor

"det mest enkle eksempel på et resonansforhold er en udveksling af blikke eller en samtale, hvor de to involverede henholdsvis hører på hinanden og svarer. Øjne er resonansvinduer; at se én i øjnene og at mærke den andens blik, der svarer, betyder at være i resonans med den anden(...)"

Rosa forklarer, at det også kan være i mødet med en bog, naturen, musik, eller andre former for selvvirksomhed (bading, svømning, tegning...) at resonansen kan findes. Desuden fremhæver han, at der skal ske en transformation i mødet, som både kan være livsforandrende, men også kan bestå af en enkel ændring af humør eller stemning. (Her hører vi Løgstrups stemme.) En pointe er, at resonans ikke kan kontrolleres, og derfor taler resonansen imod den vækstlogik og politiske styring, der præger vores samfund.

Acceleration er et godt eksempel på et strukturelt problem, der kan opleves som den enkeltes egen fiasko, og derfor har vi taget dette konkrete tema med ind i vejledningsforløbet. Vi har også, belært af Rosa, valgt at bruge resonans aktivt i aktiviteterne.

DEL 2: Analyse

Vi vil i det følgende præsentere fire temaer.

Hvert tema er navngivet med nogle af de unges ord fra interviewet, vignetten er udvalgt af os, fordi vi i forløbet brugte uddrag fra Tobias Rahims og Glenn Bechs tekster. Vi synes, de taler sammen med de unges ord på en fin måde.

De fem unge, der via interviewet har leveret bidrag til analysen, kalder vi Tom (26), Nils (19), Søren (25), Siw (19), og Anders (18). Vi hedder her TL og John.

Tema 1: Hamsterhjulet (Trine)

"Jeg er træt af at være en rotte inde i hjulet. Jeg er træt af at løbe rundt for eliten. Jeg er træt af at være en rotte inde i hjulet for jer."

(Tobias Rahim, i nummeret Feberdrømme xXx Dubai, 2022)

Det første analytiske tema, vi vil præsentere, har vi kaldt hamsterhjulet.

I forløbet havde vi blandt andet den ovenstående sangtekst med. Her bruger Rahim metaforen om rotten i hjulet til at illustrere uligheden mellem samfundets klasser, 'os' og 'eliten'. De unge har taget metaforen til sig, og i interviewet husker Søren på denne aktivitet og bringer 'hamsterhjulet' op. Det ord bruger de unge videre i interviewet, og det udvikler sig til at blive vores fælles sprog om tempo og acceleration i interviewkonteksten, hvor Siw siger:

"Det er sjovt, fordi dengang jeg havde et hamster, det der hamsterhjul, det løb i, det løb så hurtigt, at det faldt ud, og det synes jeg egentlig også passer ret godt på det her hamsterhjul, med at vi prøver at blive holdt på det her spor og så'n noed', men vi vil bare ryge ud til en side mange af os."

Fornemmelsen af, at det ikke er individets eget ansvar, men i høj grad strukturer i samfundet, der er medskyldige i, at unge ryger ud af hamsterhjulet, (og er her i tilbuddet lige nu,) bliver tydelig for de unge. Tidslinjeøvelsen (se et resumé i bilag 2) peger de unge på som noget, der skal blive i forløbet. Nils siger:

"Vi skrev jo ned, hvad vi ligesom troede samfundet forventede af os. Jeg kunne da hurtigt sige, at jeg ikke levede op til nogen af dem. Altså, sådan mere eller mindre overvejende i hvert fald. Det er jo også det perspektiv, der siger, at det er også okay, hvis man ikke når det hele."

Den øvelse, der refereres til, lavede vi d. 23.2., uge 1. Den består af et ark med en tidslinje med angivelse af alder (fra 0-40 år) på en linje. På linjen skal hver enkelt deltager angive, hvornår de mener, man ifølge samfundets forventninger bør have nået noget bestemt, fx starte i skole, færdiggøre 9. klasse, tage kørekort, gøre sin uddannelse færdig, købe et hus, blive gift, blive forældre første gang. Efter at deltagerne selv har noteret på deres tidslinje, hvad de synes, normerne kræver, laver vi en fælles opsamling, hvor man markerer ved håndsoprækning, hvornår man fx mener, man bør få taget kørekort. Det bliver tydeligt, at der dels er forskellige fornemmelser af, hvornår de ting ”bør” ske. Desuden bliver vi sammen opmærksomme på, at der er mange ting, der afgør, hvordan disse normer opstår. Fx er der en ung, der fortæller, at kørekort slet ikke er så vigtigtovre i København, det er sådan noget, man skal have hurtigt her i Jylland, og det leder videre til en samtale om hvorfor aldersgrænsen er sat ned til 17 år – er det måske for at løse et strukturelt problem omkring at virksomhederne efterspørger unge, der har et kørekort inkl. kørerutine, og at staten ønsker at understøtte unges adgang til erhvervsuddannelserne? Så normer er altså ikke sandheder, men tydeligvis noget, der opstår lokalt og derfor også kan ændre sig.

Siw og Nils kan begge få deres tid ’uden for hamsterhjulet’ (i FPH) til at give mening i forhold til det pres, Katznelson et al. 2022 peger på som afgørende for trivslen blandt unge. De har ikke oplevet (det traditionelle) pres i vores fire ugers forløb for at de skal komme hurtigt videre. Det virker til, at de er nået frem til at se deres personlige situation som acceptabel med det argument, at accelerationen i samfundet kan kræve, at det individuelle tempo må sættes ned for en tid. Samtidig oplever vi, at de er opsatte på at lægge planer for, hvad de skal i gang med, når de igen føler sig klar til at springe ind i hamsterhjulet. Det peger på, at vores individuelle muligheder for at handle imod accelerationen er meget begrænsede, og på at fællesskabets bekræftelse af, at man er i sin gode ret til at stoppe op, er nødvendig, hvis det i længden skal lykkes den enkelte at klare livet med hamsterhjulet som præmis.

Rita Buhl, master i vejledning, skriver i sin nys udgivne bog, Karrierevejledning og bæredygtighed (Frydenlund 2023) p 22, at vejledningen netop her har mulighed for at bidrage ved at

”yde accelerationen modstand og kritik ved at støtte individer og fællesskaber i at træffe og gennemføre de beslutninger, som er rigtige for

deres uddannelses- og arbejdsliv uagtet 'tidens' normer om vækst i accelererende tempo."

I forhold til Pejlemærkerne ser vi tegn på, at både P1,2,3 og 4 er i spil:

P1 (kritisk bevidsthed) handler iflg. Thomsen et al. ikke blot om at se hvordan verden omkring os er skruet sammen (fx forstå tempo og acceleration og hvordan samfundet skruer op for disse parametre), men at vejledningen også skal bidrage til at udvikle kritisk bevidsthed, der støtter mennesker i at gribe ind i deres eget liv og handle – altså i dette tilfælde, at Siw og Nils som del af deres selvfortælling kan inkorporere *"at falde ud af hamsterhjulet"* og gøre det til del af en ny fortælling om en aktiv beslutning, de har truffet, - en handling, de har gjort - om at stoppe op: *"...måske lige stoppe op et sekund"* eller *"...det har fungeret godt i forhold til det (med stress), der har ikke været travlt"*.

Vi forstår det sådan, at tempo-temaet er vigtigt, og at øvelsen var god til at vise konkret, hvordan samfundets normer ikke behøver at være bestemmende for, hvordan og i hvilket tempo, man som individ vælger at udfolde sin karriere.

Siw og Nils peger begge på, at de sideløbende med forløbet er nået frem til at kunne træffe beslutning om hvad de vil efterfølgende.

"Jeg har jo ramt fuldkommen mit udbytte i det. Jeg har jo ramt det her med, at jeg gerne vil finde min uddannelse, jeg gerne vil finde ud af, hvad jeg skal ud i job. Jeg har jo fundet ud af begge dele."

og

"Der har ikke være sådan noget man skulle nå som Søren også sagde, der var ikke nogle forventninger da jeg kom. Nu har jeg lige pludselig en halv plan alligevel."

Vi hører Siw nævne, hvordan systemet vil holde de unge i gang og samfundet har forventninger og fordomme (i hendes oplevelse) i forhold til hvor hun burde være i sit liv på nuværende tidspunkt:

"Så det var bare i forhold til det her med systemet, de vil jo gerne have, at vi løber i det her hamsterhjul. Men man falder ligesom ud af det der hamsterhjul, fordi der er ikke nogen, der kan blive holdt på den der kurs, med at bare løbe og løbe og løbe."

Jeg er stadig, for eksempel 19 år i 365 dage. Altså, der er lang tid til, at jeg kan godt nå en masse ting. Nå, men det er jo det, altså, jeg har masser af tid til at nå det hele. Jeg har masser af tid til at nå flere uddannelser, hvis det skulle være. Jeg kunne stadig blive, jeg ved ikke, hvor højt uddannet lige nu. Men, fordi jeg sådan sidder her, så vil man kigge på det, som om, ej, det kan jeg ikke. Men, jeg har stadig masser af tid foran mig. Jeg har ikke så travlt, som vi tror.”

”Det normale” forstår vi her som en oplevelse af, at den enkeltes livsbiografiske acceleration bør holde trit med den institutionelle acceleration, så man bør følge den lige vej gennem uddannelsessystemet i det højeste tempo muligt. Her ser vi, at Siw peger på en uretfærdighed omkring at nogen vil forlange noget af hende, som hun ikke er i stand til at leve op til. Vi ser p2 (sætte navn på undertrykkelse/pege på uretfærdighed) træde frem i hendes udtalelse.

Det virker til, at Siw og Nils stiller spørgsmål til det normale (p3) og er i fuld gang med at opbygge kritisk bevidsthed (p1), når de siger:

”Jeg har altid siddet med følelsen af at det skal gå hurtigt, det skal gå hurtigt, det skal gå hurtigt – og har jo bare troet at det var sådan, det skulle være.”

og

”Og der er jo også det perspektiv, der siger, at det er også okay, hvis man ikke når det hele!”

De identificerer, at samfundet har normer om, at man ikke skal stoppe op, at samfundet dømmer dem fx på deres muligheder og på hvor de er nået til i karrieren, kommer også frem. Det peger på, at de er klar over, at der findes normer, men at de samtidig lige nu er i stand til at tale imod at følge den institutionelle acceleration, og at finde acceptable handlemuligheder, når de ikke oplever at kunne følge med (p2).

Vi er vejledere i et beskæftigelsessystem, som samtidig har fokus på at *”...indsatsen har en klar retning og bedst muligt hjælper personen tættere på selvforsørgelse, og at den (...) kan gennemføres på så kort tid som muligt.”* (Vejledning til LAB-loven, s. 11)

I dette system er der altså indlagt et tidsaspekt, og det er vi også optagede af som en norm, de unge bliver mødt med. Her peger Nils på, at det i forløbet har *”fungeret godt, (...) der har ikke været travlt, (...) der var ikke nogen forventninger, da jeg kom.”* Det peger på, at

det er en opmærksomhed, vi i tilbuddet fremadrettet vil kunne vælge at holde fast i til gavn for de unges trivsel.

Siw og Nils nævner det at sammenligne deres egne situationer og tanker om normer omkring ”hvornår man burde have nået...” med andres som meningsfuldt, hvilket peger på fællesskabet som betydningsfuld ramme for de unge.

”Det er rart at få bekræftet at man måske skulle stoppe op” og ”Sådan også, når man får lov at ligesom sammenligne med de andre også.”

De unge bekræfter, at det at møde andre unge, som også er stoppet op, har positiv betydning. Fællesskabet og måden, vi har talt om de unges situation på, har haft indflydelse på, at de er blevet i stand til at se anderledes på deres egen situation. Vi oplever, at der er stor resonans mellem de unge, selvom de står i helt forskellige situationer på mange måder. Her er det p4 (tilskynde til samarbejde), vi ser, at vi er lykkedes med.

Tema 2: Kodesprog (John)

sprog=magt

afmagt opleves som at mangle sprog

være levende begravet

(Glenn Bech, 2022, s. 106)

Den skriftlige information, de unge modtager fra Ungdomscenteret, talte vi ikke om i vores vejledningsforløb. Teamet ”kodesprog”, som handler om den skriftlige kommunikation fra UC, opstår i evalueringen som udvikling af temaet omkring møder med rådgiver og de mange informationer, man får.

Vi fornemmede på de unge, at temaet var vigtigt for dem, og vi brugte derfor en del tid på at tale om det under evalueringen. Vi hører her Tom og Siw beskrive den information de modtager:

Tom: ”...så kan man prøve at se, om man kan forstå det...”

Siw: ”Det er altså også bare skrevet i kodesprog!” (Tom: ”Ja nemlig”)

Tom: ”Det er jo ikke den typiske dansker, som kan forstå sådan noget...”

Siw: "Nej, jeg synes bare, det er dumt, når man sender ud til den typiske dansker, at de så ikke laver det, så det er noget den typiske dansker kan forstå."

Rosa omtaler fremmedgørelse som en tilstand hvor subjekt og verden står over for hinanden uden inderlig forbundethed, der desuden kan være ligegyldig eller fjendtlig. (Rosa, 2020, s. 31)

Søren fortæller:

"...så går man ikke ind og læser op på en halv sides paragraffer, og så virker det dumt at bl.a skrive til rådgiver, kan vi lige holde et møde, fordi jeg forstår ikke det her brev, så følger man sig måske lidt dum."

Søren understreger her, hvordan sproget er med til at fastholde en afstand mellem system og den unge, som iflg. Rosa kan føre til en "ligegyldig" relation.

Den norske sociolog Nils Christie omtaler ord som centrale betydningsbærere. Men også ord som potentielt farlige, hvis *"brugerne bliver så vant til specialordene, at de tankeløst anvender dem.... Der sker så det, at alle uden for kredsen ligesom bliver døve."* (Christie, 2015, s. 25)

Vi kan se, at det er de professionelle i Ungdomscenteret, der her er brugerne, og de unge, der er blevet døve, fordi de breve, de modtager, er fulde af specialord.

Christie advarer direkte mod at bruge de "store" ord, før de er fulde af indhold - ord som også kan kaldes de monopoliserede, og som i vid udstrækning er med til at symbolisere magt. (Ibid. s. 27)

Om "store" ord fortæller Siw:

"Nogle gange må I godt lige skrue ned fordi de der ord [i breve fra Ungdomscenteret], vi skal ikke bruge dem, når de er så store, der er andre betegnelser for dem, så hvorfor ikke bare forklare det, så det er nært med alle andre."

Vi fornemmer tydeligt, hvordan de unge oplever den information de modtager, og hvordan de oplever sig fremmedgjorte, en fremmedgørelse der både gør de unge "ligeglade", "døve" eller "fjendtlige". Som Siw og Tom her udtrykker:

Siw: "...jeg gider sgu da slet ikke at skrive til dem om, hvad fanden betyder det her, og jeg gider da ikke bruge min tid på at sidde og søge det op, (Tom: ja) fordi jeg kan ikke engang tælle, hvor mange paragrafer der var på det der... det er lidt som om, de skriver det i kodesprog, så man ikke gider at læse det...!"

Tom: "Det ville også bare gøre, at systemet selv, også bare møder mindre modstand, eller modgang (...) og langt størstedelen af tiden, så er det jo også noget som de godt kan forklare på ganske almindeligt remouladedansk."

Siw: "...så ville jeg også hellere tage den til samtalen, og så sige, jeg forstår det så ikke, kan du uddybe?"

I forhold til de 5 pejlemærker ser vi flg. i spil:

"Kodesprog" er ikke et på forhånd fastlagt tema, men et emne der er opstået hos de unge og som har givet dem en fælles opfattelse af de informationer de møder fra systemet, og som de forholder sig meget kritisk til (p1)

Det 2. pejlemærke, der bl.a skal hjælpe mennesker til i solidaritet med andre at få øje på uretfærdighed, ses i den dialog der foregår mellem de unge. Det er en dialog der i vid udstrækning adresserer den undertrykkelse, de unge møder i kommunikationen med "systemets" informationer. De stiller spørgsmål til de breve, der er blevet standard at sende, de forholder sig til dem og er enige i at de ikke forstår dem.

P3+4: Når Tom udtrykker, at Ungdomscenteret godt kunne forklare sig på almindelig remouladedansk, giver han de andre unge en følelse af at det ikke er "mig" det er galt med, det er ikke "mig" der er unormal eller dum, problemerne bliver hermed afindividualiseret, og han tilskynder til, som det tredje pejlemærke bl.a handler om, at det er okay at stille spørgsmål til det man ikke forstår. Siw fortæller hvordan hun selv vil gøre ved næste møde - få rådgiver til at uddybe det hun ikke forstår -, de unge får en fælles forståelse og et fælles opråb og måske også mod til at handle som Siw og Tom (p4).

I forhold til p5 kommer de unge hele vejen rundt med råd til Ungdomscenteret, dvs meso-niveauet, som både rummer kritisk bevidsthed, stiller spørgsmål til det normale, opfordrer

til samarbejde, og kommer med forslag til, hvordan modstanden fra deres egen side ville blive mindre, hvis rådgiverne skrev mere forståelige breve.

I dette felt fyldt med interesser på makro-, meso- og mikroniveau skal vi forsøge at agere hensigtsmæssigt og etisk i forhold til den viden, de unge har givet os om, hvordan de oplever den skriftlige kommunikation.

Vi er blevet opmærksomme på, hvordan deres fornemmelse af at kunne give feedback til meso-niveauet vidner om en ret stor accept hos de unge af systemets præmisser og refleksion over, hvordan de – samtidig med at de er underlagt magten - formår at adressere åbenlyse uhensigtsmæssigheder i systemet.

Nils Christie siger:

”Hvis vi vil have et samfund af deltagere, må vi også have et sprog, der gør deltagelse mulig.” (Christie, 2015, s. 93)

De unge er i høj grad i stand til at formulere sig omkring det, de oplever, og på den måde vil vi kalde dem aktive deltagere i samfundet. De peger netop på, at hvis de skal kunne deltage på lige fod, skal sprogbrugen på skrift ændres. Vi føler en vis stolthed over den måde, de unge er i stand til at pege på problemet.

Dette tema peger på, at vi som vejledere ud fra den etiske fordring er forpligtede på at inddrage den skriftlige kommunikation i vores fremtidige vejledningsforløb på holdet og videregive kritikken til vores egen organisation, som afsender af brevene.

Spørgsmålet er, om der er nogen, der vil lytte til det, de unge peger på?

Tema 3: Det er jo ikke kun mig, der har det svært...(John)

”I en luftballon slår vi tiden ihjel.

Når du ser på mig, ser jeg noget nyt i mig selv”

Fra sangen Flyvende Faduma af Tobias Rahim

Den første dag på vores forløb var det overordnede tema ”min egen livsfortælling”. Her tegnede John sin livshistorie på tavlen i form af en tidslinje, og de unge blev inspireret til at gøre det samme på et stykke A3-papir (se opgavens forside for et eksempel). Vi snakkede om ”tykke” og ”tynde” fortællinger, om drømme og om at et livsforløb ofte kan være ret

snoet. De unges tegninger var meget forskellige, nogle havde tegnet snoede veje, andre havde tegnet rundkørsler som skulle symbolisere flere muligheder (valg).

Da de unge i interviewet bliver spurgt til deres udbytte af øvelsen fortæller Søren:

”Også det der med, at man sidder så mange forskellige personer, men alle sammen har forskellige ting på deres vej. Det gør så, at man kan spejle sig i andre og sige, at det er jo ikke kun mig det har det svært, selvom det ikke er det samme vi har gennemgået. Så alle sammen har en snoet vej i en eller anden form.”

Det, Søren her beskriver - at opleve, at andre kan genkende éns historie, og at man selv oplever at kunne genkende deres - tolker vi som et eksempel på Rosas resonans-begreb. Vi genkender også Laws modelleringskategori her.

Vi ser hvordan vores ønske om at de unge kan genkende sig selv i hinandens historier ser ud til at lykkedes ved denne øvelse - en genkendelse, som iflg. Thomsen et al er med til at få de unge til at føle sig normale. (Thomsen et al., 2013, s. 16) Her er p3 tydeligt, da de unge netop får lejlighed til at sætte spørgsmålstegn ved ”det normale”, som de hidtil har tænkt, måtte være den lige vej. Faktisk viser det sig, at ”det normale” er en vej, som er snoet, både for de unge og os som professionelle.

Sanna Toiviainen, Ph D i vejledning ved Universitetet i Sørøst-Norge, udtrykker sig omkring fællesskabets betydning bl.a følgende:

”Spesielt for medlemmer av marginaliserte og undertrykte grupper kan deling av ulike erfaringer bidra til å utfordre dominante diskurser og til at en stiller seg mer skeptisk til hva som regnes som ”normalt”.” (Toiviainen, 2023)

Siw understreger her, at det ligefrem vil være ”unormalt” hvis ikke din vej er snoet:

”...men den betyder jo egentlig, at der ikke er nogen, der går lige ud. Der er ikke nogen, der har en vej der ser sådan ud. Altså, hvis du har: Fuck, et kedeligt liv.”

For Lave og Wenger har fællesskabet betydning for at læring kan finde sted, og de peger på at den opstår i relationerne mellem deltagerne og i de aktiviteter de er en del af. Siw og Tom fortæller:

”...jeg synes det er rart at kunne få andres synsvinkler og samarbejde med andre, hvis man får snakket med nogen om, eller vi snakkede højt om ting, så er der bare kommet synsvinkler ind på det.”

”Ja, og det kan lige give nogle associationer. Der er nogen, der siger et eller andet, og bare sådan, åh, den kan jeg lige snakke med på, der havde jeg lige et eller andet til.”

Det peger ind i p4, tilskynde til samarbejde, og med dette pejlemærke genkender vi også et læringssyn, der fremhæver fællesskabet som grundlag for læring: I Siw og Toms udtalelser ser vi tydeligt det læringssyn, Lave og Wenger præsenterer som situeret læring, og vi ser tegn på, hvordan de unge helt konkret bevæger sig hen imod at blive fuldgældige medlemmer via en fælles læringsaktivitet.

Siw fortæller her om hendes første skridt ind i gruppen:

”...og hvis man sidder her i starten og har det lidt, åh jeg er ny og sådan noget der, men at man så bliver ved at sidde her, så kommer den der tryghed også i, måske jeg selv begynder at sige noget, så jeg synes det giver en god fordel at vi er andre sammen.”

Hvis vi skal bruge Lave og Wengers terminologi, kan man sige, at Siw bevæger sig fra en perifer position til fuldgældigt medlem.

Om det løbende optag i forløbet fortæller Siw og Søren:

”Det er faktisk også en af de ting der spiller ind som den største rolle for mig fordi jeg kommer op og, nu er der jo også folk der kommer ind og ud bla bla, og det at se, jamen der er folk der forlader og der kommer også hele tiden nye, så får man virkelig den der følelse af, at man overhovedet ikke er alene i det her.”

Og:

”Jeg tror det er godt folk kører forskudt af hinanden, så man hører det der.... Er det ikke Peter der er kommet ud på det der Burger King, sådan nogle succesoplevelser hører man om folk der også har været her og er kommet

videre du ved. Og man ser folk som starter og som måske har det svært. At man løbende kan se at det hjælper folk.”

Afindividualisering af problemerne og det at se øvrige deltagere i gruppen, der kommer i praktik eller job, er med til at skabe fulgyldige medlemmer af fællesskabet, som igen giver de nye perifere deltagere håb om at ”dette fællesskab kan jeg rummes i, genkende mig selv i, åbne mig op i, dele mine problemer i” og dermed blive fulgyldigt medlem af.

Søren: ”Det fællesskab, vi har nu, med de unge, vi har, der er meget åbent, og der er mange, der er snakkesalige, så der synes jeg, at det går meget godt, men det kan jo også godt gå den anden vej, hvis der er mange, der er meget generte, eller har problematikker i forhold til at være åben over for andre. Så det kan godt blive en problematik, men lige i det fællesskab, vi har, der synes jeg synes ikke, det er.”

Vi har talt om, at svagheden ved at arbejde gruppebaseret kan være, at nogle unge ikke er kommet til orde, eller i hvert fald har fået forskellig taletid og dermed også oplevet deres plads i gruppen forskellig fra de fem, vi har interviewet. Vi lod de unge selv melde sig til, om de ville interviewes eller ej, og her kan det tænkes, at de unge, der i forvejen har været gode til at tale i gruppen, og måske også har oplevet en del anerkendelse fra vores side for det, også var mere tilbøjelige til at melde sig til evalueringen.

Der kan sagtens tænkes at være unge, der slet ikke oplever det som værdifuldt at deltage i et gruppeforløb. Sørens udtalelse tyder på, at han selv har følt sig inkluderet som ligeværdig deltager i gruppen, men hans opmærksomhed på dem, der ikke tager ordet, kan vi være i tvivl om.

Vi kan som vejledere tænke, at det er legitimt at være perifert deltagende, men for den unge, der oplever at være i periferien, er det ikke sikkert, det føles legitimt. MaryFondens rapport, ”Kan ungefællesskaber gøre ondt” peger netop på, at det kan være barsk at befinde sig i periferien af gruppen – synligt for alle. Det er hårdt arbejde at forsøge at få en fast plads, og det ikke er altid, dette store arbejde giver det ønskede resultat. (Bruselius-Jensen, Sørensen, & Nielsen, 2021, s. 33)

I praksis var noget af det, vi oplevede, hvor svært det kan være at styre en proces, hvor vi gerne vil give alle mulighed for at komme til orde, men hvor vi reelt vælger og fravælger de unges bidrag, så den enkelte kan komme til at opleve sig overhørt, og andre fremhævet.

Anders, der kun har været i gruppen i halvdelen af forløbet, siger meget lidt i evalueringen. Det, han fortæller om sin oplevelse med at være i gruppeforløbet, er:

”Jeg synes, det var okay. Jeg havde bare ikke så mange ting at sige, bare generelt. Jeg følte også bare, at jeg var der, kom ind midt i det hele. Så jeg havde bare ikke lige alt det der opbyggende idéer og tanker til at komme ind på. Men der var også andre, der sagde de ting, jeg gerne ville sige, så jeg var sådan, okay, ved du hvad, nu har jeg ikke noget at sige længere.”

Anders peger her også på, at den form, fælles debat på holdet, som vi tit har gjort brug af, fungerer særlig godt for nogle, mens andre kunne have brug for, at der var flere aktiviteter, hvor de fik mulighed for at bruge lidt tid på at danne sig holdninger til det ene eller det andet.

Tema 4: At tage ordet – at tage styringen (Trine)

Jeg anerkender ikke længere jeres autoritet

(Titlen på Glenn Bechs bog fra 2022)

Et tema, der blev meget konkret i interviewet var, hvordan viden og erfaringsudveksling gav de unge nye perspektiver på, hvordan man kan gå til møde med sin rådgiver. Ved at vi har peget på, at samarbejdet foregår på flere niveauer (p5), og hvordan man kan indgå i et konstruktivt samarbejde, håbede vi at de unge fik lejlighed til at blive mere aktive omkring deres egen sag.

De unge, der her kommer til orde, fortæller at de efter inspiration fra en anden ung, Tom, der har delt sine erfaringer på holdet, er blevet opmærksomme på, hvordan han har forberedt sig inden sine samtaler.

Tom: "Det er også bare det, jeg har oplevet, at man bliver bare mere hørt, hvis man giver dem [rådgiveren/de professionelle] noget at høre på. Hvis man selv fører ordet. Så er man selv hurtig, så er det bare lidt nemmere, fordi så kan de sidde der bare sådan."

Desuden har de hørt eksempler fra andre på holdet omkring hvordan de havde været med til at holde walk-and-talk-møder. Endelig har vi talt om, hvilke tilbud, de unge har været i, og de har delt erfaringer fra disse tilbud. Vi har givet de unge information om, hvilke yderligere tilbud Ungdomscenterets rådgivere råder over adgang til, og som måske kunne være relevante for dem, så de ikke kun får tilbudt det, rådgiveren har tænkt på forhånd, og vi har talt om, hvordan man på en høflig måde kan stille spørgsmål ved, om der kunne være andre relevante tilbud end det, der er blevet foreslået.

Vi håbede på, at de unge med den viden ville kunne opnå en mere ligeværdig følelse, når der blev lavet aftaler om den fremtidige plan (et eksempel på Laws fire faser i karrierelæringsprocessen!).

Det at forberede sig og tænke over, hvad de gerne ville have på dagsordenen, kunne de bruge direkte ved deres næste opfølgingsmøde:

Søren: "I forhold til møderne, jeg er blevet meget mere klar over, hvor meget man selv har at skulle have sagt til sådan et møde."

Siw: "Jeg følte lidt, man havde byttet rollerne. Og det var sådan rart, det var det, jeg havde brug for, for at komme videre. Jeg havde selv styr over det her, og de lyttede ligesom bare mere. Så det var rart, at man kunne få lov til at bytte sådan en rolle, fordi vi faktisk havde lært, at man bare lige skulle være mere inde i det selv. (Tom: hmm ja)"

Når man skal gøre sig erfaringer med det nye, man har lært, - fx "at man skal være mere inde i det selv" – er det vigtigt at ens nye måde at handle på, får en mærkbar effekt, hvis læringen skal blive, at det giver mening at gribe sit møde anderledes an.

At de unge bliver mødt med ligeværdighed i samtaler er vigtigt for os, men da vi ikke kan styre, hvordan andre professionelle møder de unge, har vi prøvet at give dem viden, der

gør, at de selv kan stille krav, forholde sig kritisk, og argumentere, hvis de oplever uretfærdigheder i mødet med systemet.

Vores arbejde med at give dem mod på at bruge deres stemme og blive hørt, kan vi se har båret frugt. Det afspejler sig her, hvor Søren og Siw fortæller om deres sidste møde:

Søren: "Kort tid efter, havde jeg faktisk opfølgingsmøde med sagsbehandler og mentor. Og det gik egentlig meget godt. Det var sådan set, at jeg havde det meste af ordet gennem hele mødet. Og da jeg kom med de respektive ting, jeg havde, og det, mig og John havde snakket om, det jeg selv havde udrettet med bl a de ting, vi havde lavet her, der blev der ikke sagt andet end, at det var en god vej, det skulle vi så gå efter. Det var sådan set mig selv, der havde styringen til mødet, fordi jeg havde sagt relevante ting i forhold til det, vi havde snakket om."

Siw: "Jeg synes også, det var rart i forhold til sådan sidst, hvor jeg havde opfølgingsmøde, der havde jeg en masse at gå på med selv. Og det endte også lidt med, at sidst man sad bare sådan lidt og havde den der følelse af, at det her var faktisk et møde for mig. Altså, det var mit møde, det her. Jeg havde i hvert fald ikke en følelse af, at der var nogen, der lavede mine planer over mig på nogen måde. Jeg følte, jeg var i selvstyring. (Tom: ja)"

Vi hører det sådan, at de unge helt konkret oplevede at være mere ligeværdige, at have styring over deres eget møde og deres egen fremtidsplan.

Fællesskabet har både, med Laws begreb, givet information, support og modellering, og her i interviewet bliver erfaringerne givet tilbage som feedback til fællesskabet - og Tom giver resonans til Siws oplevelse.

Wenger og Laves tanker om at læring er situeret, ser vi tydeligt i dialogen mellem gruppens deltagere.

Begge teorier kan beskrive, at fællesskabet - når det lykkes at skabe trivsel og troværdighed mellem deltagerne - får stor betydning for, hvordan de unge bliver i stand til at handle i eget liv og træffe beslutninger for dem selv.

Sanna Toiviainen peger med sin teori om *sam-skaping* på, at

”Handlingsevne ikke [er] noe enkeltmennesker kan oppnå eller besitte alene, men derimot noe som oppstår gjennom samhandling, relasjoner, nettverk og allianser.” (Toiviainen, 2023).

Vi tænker, at dette perspektiv forklarer samspillet i relationen mellem rådgiver og ung, som de unge beskriver i ovenstående citater: At de efterfølgende møder med rådgiver afspejler, hvordan ”*samhandling, relasjoner, nettverk og allianser*” på holdet, i vores forløb, gør det muligt for dem at handle anderledes.

Et kritisk perspektiv – men hvis perspektiv?

At udøve systemkritik indefra (Trine)

Når vi har valgt at arbejde ud fra et kritisk perspektiv, er det vigtigt for os at påpege, at vi er bevidste om at det fra starten var os, der planlagde, hvilke temaer vi ønskede, at de unge skulle forholde sig kritisk til.

Undervejs blev det dog også muligt for de unge at sætte deres præg på hvilke temaer, de havde lyst til at udforske mere. Omkring det at have en sag i Ungdomscenteret var det muligt at kritisere fx den måde, der bliver sendt breve ud i et uforståeligt sprog, se analysen i tema 2.

Der er efterfølgende mindst en ung, der har udtrykt undren over for en af vores kolleger overfor, hvorfor vi brugte tiden på at kritisere vores eget system, og som efter sigende fandt det besynderligt. Det har vi efterfølgende prøvet at forklare for gruppen, og sætte kritikken ind i en forståelsesramme, hvor det er ved at blive en fast del af planlægningen fra vores side, at vi skal forholde os kritisk over for det system og samfund, vi selv er en del af.

Her må vi spørge os selv, om det reelt har været muligt for de unge at være kritiske over for os og vores vejledningsforløb – er der også ting, det ikke bliver muligt og acceptabelt at forholde sig kritisk overfor? Har det været muligt for dem at rette kritik af de temaer, vi har valgt ud? Har det været muligt for dem at udtrykke det, hvis de oplever, at systemet fungerer rigtig godt ud fra deres perspektiv, når vi har besluttet på forhånd, at vi skal være kritiske over for det?

En skjult dagsorden? (Trine)

Det blev for alvor tydeligt, at vi havde en dagsorden, hvor det mest var vores temaer og ikke altid de unges, der kunne bringes frem, da en ung foreslog, at vi skulle spørge Thomas

Monberg om, hvorfor hash ikke skal legaliseres. Dette tema tog vi ikke med i vores spørgsmål til debatmødet, ligesom et spørgsmål omkring Store Bededags afskaffelse blev negligeret. (Dog var der mulighed for at stille alle slags spørgsmål direkte til Thomas – vi holdt os ikke til en stringent dagsorden under selve debatmødet.)

Vejlederens rolle kan nemt, særligt i en gruppekontekst, blive som ordstyrer eller tovholder af ”den røde tråd” i en fælles samtale med en større gruppe, og i den forbindelse er der helt sikkert deltagere, der har oplevet, at det, de bidrog med, blev lukket ned til fordel for ”næste punkt på vejlederens dagsorden”.

Her kunne vi blive bedre til at operere med endnu mere transparens i forhold til dagens indhold, og muligheden for at byde mere ind med temaer fra de unges side.

Ubevidst selektion af de unges stemmer? (John)

Endelig er vi opmærksomme på, at de unge, der bidrog i evalueringsinterviewet, også har været nogle af de meget aktivt deltagende i den fælles debat i forløbet, og at vi med den måde, vi etablerede gruppen til interviewet (frivillig deltagelse af dem, der havde lyst), behændigt undgik at inddrage unge der ikke har haft ordet så meget, eller måske endda unge, der har været kritiske over for vores forløb. De legitimt perifere unges stemmer har ikke meget plads i interviewet. Vi har stadig til gode at høre fra de, der mest forholdt sig i den perifere position. Vi er blevet mere bevidste om vores opgave som vejledere i gruppen i forhold til at inddrage de unge, der indtager en perifer position, og få dem til at føle sig som gradvist mere fulgyldige medlemmer. Om vi er lykkedes tilstrækkeligt med det, kan man sætte spørgsmålstegn ved, når vi oplever, at ikke alle har lyst til at deltage i interviewet. Men det kan også have betydning, at de unge, der ikke trives med at tage ordet i større grupper, heller ikke har lyst til at sidde med i en interviewsituation, hvor man skal være klar med et hurtigt svar, og det betyder ikke nødvendigvis, at de ikke føler sig som fulgyldige medlemmer af gruppen generelt – vi har blot ikke haft lejlighed til at spørge dem.

Vores egen position som interviewere (John)

Vi oplevede ikke, at de unge holdt sig tilbage fra at sige, hvis der var noget i forløbet, de ikke følte, de havde fået noget ud af. Eksempelvis var en enkelt meget tydelig omkring at det ikke gav mening for hende at lytte til Tobias Rahims nummer. Man kan også forstå det

således, at de temaer, de unge ikke rigtig havde noget at sige til, ikke havde resonneret hos dem, og derfor ikke gav udbytte, og måske taler for ikke at gentage dem i et fremtidigt forløb.

Konklusion og perspektivering (fælles)

Gruppeforløbets indhold havde et kritisk teoretisk perspektiv, hvor vores mål var

- At de unge skulle opleve at deres egne problemer blev fællesgjort
- At de fik lyst til at forholde sig kritisk og aktivt deltagende til den verden og det system, de møder her, og samfundet generelt.
- At flytte fokus fra valg til viden og lade de unge opleve at de har god tid til at være nysgerrige på verden omkring dem og til at vælge, hvad der skal ske i deres liv, frem for at lade de professionelle omkring dem træffe (hurtige) beslutninger for dem.

De fire temaer viser, at de unge i forløbet har fået øje på

- At tempo og normer er til diskussion og at det er okay at stoppe op
- Konkret viden omkring det system, de lige nu er del af og muligheder for at udnytte denne viden til gavn for ens aktuelle situation
- At andre i gruppen flytter sig, og det giver dem håb for deres eget liv
- At det at dele erfaringer med andre inspirerer

Og de udtrykker, hvordan disse indsigter har skabt nye handlemuligheder.

Denne indsigt kan bidrage til at vi kan kvalificere fremtidige forløb, hvor det er tydeligt for os, at nogle af de emner, vi har arbejdet med, særligt har bidraget til at skabe læring imellem dem og udvide deres handlemuligheder, uden at vi på forhånd havde set, at det ville gå i den retning.

Dette får os til at overveje, hvordan vi kan inddrage disse temaer i fremtidige forløb.

Omvendt har vi også inddraget emner, som de unge ikke har udtrykt at have udbytte af, hvilket peger på, at de måske ikke skal med videre i fremtidige forløb.

De unges samspil i gruppen har skabt bevægelse via deres kommunikation i modulerne, og det, der opstår imellem de unge undervejs, får en ret afgørende betydning for den måde, de ser på sig selv og deres egne muligheder.

Dette samspil vil vi præsentere og diskutere til den mundtlige del, og vi har kaldt det tema 5: Jeg ser dig - du ser mig.

Desuden vil vi med inspiration hentet fra A. G. Watts' fire socio-politiske tilgange til karrierevejledning (Skovhus, 2018, s. 67) være nysgerrige på fremtiden for radikal vejledning i spændingsfeltet mellem vejledningens etik og rammerne i en kommunal beskæftigelsesindsats:

”Emancipatorisk vejledning handler også om at forstå professionalisme som en forpligtelse til at adressere de strukturer og systemer, der også er kilden til problemer, som individer også oplever som selvforskyldte.” (THS i Buhl p 64)

Litteraturliste

Bøger

- Buhl, R. (2023): Karrierevejledning og bæredygtighed – mellem resonanstrang og accelerationstvang. I: Buhl, R. og Plant, P. (red.): *Karrierevejledning og bæredygtighed* (s. 10-34). Frydenlund
- Christie, N. (2015). *Små ord om store spørgsmål*. Universitetsforlaget Oslo
- Elkjær, B. (2022). *Når læring går på arbejde – i lyset af John Deweys pragmatisme*. (kap. 4). Samfundslitteratur
- Katznelson N., Pless M., Görlich A. (2022): *Mistrivsel i lyset af tempo, præstation og psykologisering*. (kap 2-3-4). CEFU
- Lave, J., og Wenger, E. (2003): *Situeret læring og andre tekster*. (kap. 1 og 4) Hans Reitzels Forlag, København
- Løgstrup, K.E. (1956). *Den Ethiske Fordring*. (s. 17-39) Klim
- Poulsen, B. K., Thomsen, R., Buhl, R. og Hagmayer, I.(2016): *Udsyn i udskoling*. (kap 4). KL og Danmarks Lærerforening
- Rosa, H. (2020). (kap. 4: Verden som resonanspunkt) *Det ukontrollerbare*. Eksistensen
- Skovhus, R. B.(2018): *Vejledning – valg og læring. Unges deltagelse i vejledning*. Trykværket og VIA University College.
- Tanggaard, L. og Brinkmann, S.: *Interviewet: Samtalen som forskningsmetode I*: Tanggaard, L og Brinkmann, S.: *Kvalitative metoder – en grundbog (3. udgave)* (s. 33-64), Hans Reitzels Forlag 2020
- Thomsen R., Skovhus R. B., Buhl, R. (2013). *At vejlede i fællesskaber og grupper*. Schultz
- Thomsen, R., Hooley, T. og Sultana, R. (2023): *Social retfærdighed og karrierevejledning: 5 pejlemærker for en kritisk emancipatorisk tilgang*. I: Buhl, R. og Plant, P.: *Karrierevejledning og bæredygtighed*. (s. 55-70) Frydenlund

Lovgivning

LAB-loven (2022, 22. maj): Lovbekendtgørelse nr. 701.

Bekendtgørelse af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

STAR (Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering) (2020):

Vejledning om lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, kap. 1, § 1, stk 2, kommentar 6

KUI-loven (2022, 10. maj): Lovbekendtgørelse nr. 1393.

Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år.

Artikler

Brinkmann, S. (2023): Vi lytter meget til de ressourcestærke men de mest stressede grupper fylder næsten ingenting.

Hentet fra: <https://www.altinget.dk/artikel/svend-brinkmann-vi-lytter-meget-til-de-ressourcestaerke-men-de-mest-stressede-grupper-fylder-naesten-ingen-ting?fbclid=IwAR3IBv2HcUurtHyanyBFaTYNNPctfTb1YcIJWZfBhFtEuJfTt5rDA6oL53c>

Bruselius-Jensen, Sørensen, & Nielsen, (2021): Raopport: Kan ungefællesskaber gøre ondt?

Hentet fra: <https://www.maryfonden.dk/wp-content/uploads/2021/10/Rapport-Kan-ungefaellesskaber-goere-ondtnovember-2021-delprojekt-1.pdf>

Ibsen, J.T., Thuesen, F. og Holm-Petersen, C. (2023): Vedholdenhed: Små skridt af stor betydning – Evaluering af Unge med kant Hovedstaden

Hentet fra: <https://www.kl.dk/nyheder/boern-og-folkeskole/2023/noeglen-til-at-faaudsatte-unge-i-job-eller-uddannelse-er-vedholdenhed/>

Mathiasen, H.P. (2023): Sultana: Du kan kalde det venstreorienteret, hvis du vil. Jeg kalder det medmenneskeligt.

Hentet fra: <https://www.ug.dk/videnscenter/vclitteratur/sultana-du-kan-kalde-det-venstreorienteret-hvis-du-vil-jeg-kalder-det-medmenneskeligt>

Slottved, M., Pedersen, R.T., Andreasen, A.G. og Nicolajsen, J.S.(2022):

Uddannelsesbarrierer – En analyse af 25-årige unges syn på barrierer og potentielle tiltag i uddannelsessystemet

Hentet fra: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/uddannelsesbarrierer-18762/>

Toiviainen, S.(2023): Hvordan påvirker relasjoner veisøkers handlingsevne?

Hentet fra <https://veilederforum.no/artikler/teori/hvordan-pavirker-relasjoner-veisokers-handlingsevne>

Litteratur/fotomateriale benyttet i vejledningsforløbet

Bech, Glenn (2022). *Jeg anerkender ikke længere jeres autoritet*. Gyldendal

Hjortkjær, Christian (2020): *Utilstrækkelig. Hvorfor den nye moral gør de unge psykisk syge*. Klim

Rahim, Tobias (2022). *Drømmene maler virkeligheden*. JP/Politikens Forlag

Bilag 1: Fokus på Holdet: Beskæftigelsestilbud – beskrivelse

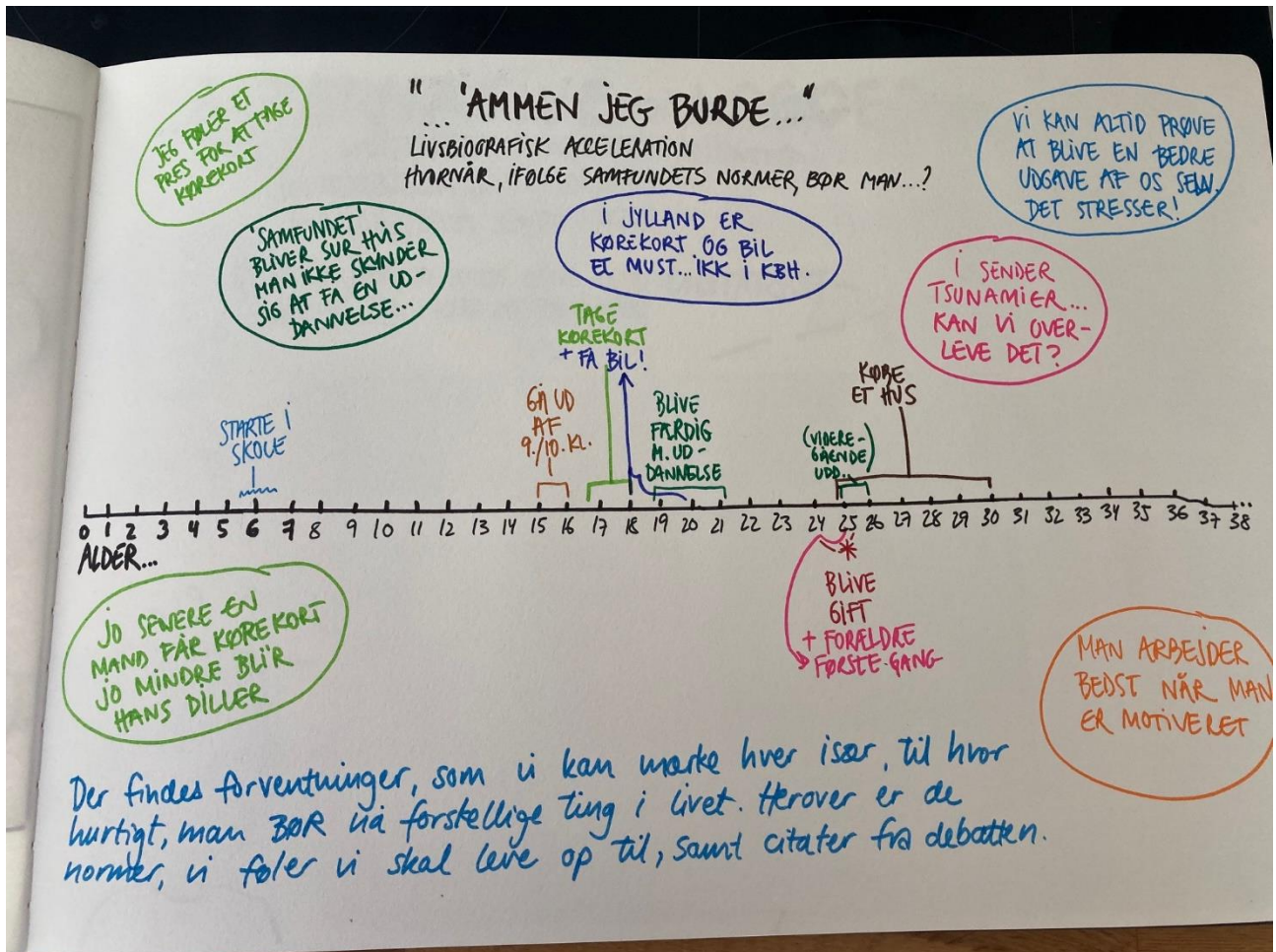
Målgruppe

Tilbuddet er et LAB §91 – tilbud til uddannelses – og aktivitetsparate unge, 15-17-årige samt ressourceforløbsborgere i Ungdomscenteret

Formål med tilbuddet

Med fast og kontinuerlig fokus på ressourcer, fremtidsmuligheder og øget evne til netværksdannelse arbejdes hen mod plan for varig tilknytning til uddannelse og/eller arbejdsmarked.

Bilag 2: Tidslinje – øvelse

Bilag 3: Interviewguide

<p>Introduktion:</p> <p><i>Formål med fokusgruppeinterviewet</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Samtykke til at vi må optage lyd og billeder• Tak fordi I vil deltage. Vi er meget nysgerrige på, hvordan det har været for jer at deltage i forløbet "På vej til job og uddannelse" tirsdag og torsdag.• Vi vil gerne vide, hvad I synes har været godt, og hvad der har været knap så godt. Det er rigtig vigtigt for os at høre om jeres oplevelse af forløbet og det udbytte I forhåbentlig har fået, både det I kunne lide og det, der ikke var relevant for jer. I skal derfor svare lige det, I har lyst til, selvom det er J og T-L, der laver dette interview. Bare vær ærlige. Vi har brug for at I ikke bare er flinke og rare for at gøre os glade, så kom gerne ud med de ting, du IKKE har været så vild med.• Vi vil stille jer en række spørgsmål om jeres oplevelse af forløbet og til sidst er der også mulighed for at tilføje ting, som I synes er vigtige at få sagt og som vi ikke har stillet spørgsmål til.• <p><i>Rammer for interview og praktisk information</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Interviewet varer til vier færdige, dog senest kl 11 – alt efter hvor meget I har at berette om! VI skal nok holde en god pause midtvejs.• Det er bedst I taler en ad gangen – marker gerne, hvis I gerne vil sige noget.• Jeres navn vil ikke komme til at fremgå nogle steder, og alt det I siger vil blive gengivet anonymt.• Vi samler alle jeres input og bruger dem til at vurdere, om noget af det, vi har lavet, evt skal være en fast del af FPH-forløbet fremover.• Der findes ikke rigtige eller forkerte svar, I skal bare svare det der falder jer ind, for alle input er vigtige og I behøver ikke at synes det samme. Hvis en deltager har fortalt noget, skal I være meget velkommen til at erklære jer enige, evt. at uddybe noget eller tilkendegive at jeres oplevelse har været en anden.	
Forskningsspørgsmål	Interviewspørgsmål
<ul style="list-style-type: none">• Åbningsspørgsmål	<ul style="list-style-type: none">• Hvad var jeres tanke, da I fik at vide, at John og T-L ville lave dette projekt med jer på tirsdags- og torsdagsholdet? Havde I evt nogle forventninger til det inden vi gik i gang?
De unge om deres udbytte af forløbet:	<ul style="list-style-type: none">• Hvad har I haft ud af de temaer, vi har arbejdet med? Hvad kommer I i tanker om?

<p>Hvad har de unge fundet særlig brugbart eller relevant?</p>	
<p>Hvad oplever de unge, var det, der gav dette udbytte? Gennemgang af forløbet i kronologisk orden via vores bog mhp vurdering af temaer. Desuden: Hvilke rammer? Fx fællesskabets betydning? Hvilke aktiviteter?</p>	<p>Hvis I skulle planlægge næste uge/næste forløb, hvad skulle vi så tale mere om/videre om? Hvilke temaer skulle med? Hvilke temaer gav ingen mening og burde blive droppet? (gennemgang af temaerne via bogen) Hvem/hvordan skulle vi gøre det?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inspiration? - Øvelser/aktiviteter? (vi har snakket, tegnet vores road maps, designet t-shirt-logoer, hørt musik, lavet 4-hjørneøvelser, værdilinje, læst Glenn B og hørt lidt med ham, og haft besøg af T Monberg.) - Hvordan skulle I samarbejde? Fælles m alle, par, grupper...? - Vi har været sammen tirsdag og torsdag. Har forløbet haft betydning for jeres lyst til at komme de dage? Eller generelt for jeres lyst til at møde op i disse uger? - Har I savnet, at der var tid til at mødes med os i enerum? Er der noget, I ikke får talt om, som er vigtigt, fordi det hele foregår i gruppen? - Savner I at vi i indholdet fokuserer mere direkte på uddannelser, regler, jobs, CV og ansøgning...? - Hvad skal det indeholde eller give af udbytte/resultat for jer, for at I synes, at det giver mening for jer at møde op – ud over at I har brug for pengene?

	<ul style="list-style-type: none">- (Hvilket udbytte synes I egentlig, der skal/bør være i et forløb som dette (På vej til job, 12 uger)?)
Afslutning	<ul style="list-style-type: none">- Er der noget vigtigt, som vi gamle ikke har fået øje på, men som I synes, vi har glemt at spørge jer om i dag?